

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра українознавства

О.М. Романуха

ІСТОРИЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ ТА КУЛЬТУРИ

Методичні рекомендації для вивчення дисципліни

**Кривий Ріг
2017**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра українознавства

О.М. Романуха

ІСТОРИЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ ТА КУЛЬТУРИ

Методичні рекомендації для вивчення дисципліни

Затверджено на засіданні
кафедри українознавства
Протокол №11 від 20 лютого 2017 р.

Схвалено навчально-методичною
радою ДонНУЕТ
Протокол № 6 від 28 березня 2017 р.

Кривий Ріг
2017

ББК 63.3(4Укр)я73
УДК 94(477)(075.8)
Р 69

Рецензенти:

Д.П. Шапран – к.філол.н, доцент
І.В. Шульженко – к.ю.н., доцент

Романуха, О. М.

Р 69 Історія української державності та культури : метод. рек. для вивч. дисц. /
О.М. Романуха ; Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-
Барановського, каф. українознавства. – Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2017. – 63 с.

Методичні рекомендації призначені для студентів всіх форм навчання і включають інформацію щодо змісту модулів та тем дисципліни, планів семінарських занять, завдань для самостійного вивчення та розподілу балів за видами робіт, що виконуються студентами протягом вивчення дисципліни. Методичні рекомендації містять перелік питань для підготовки до підсумкового контролю та перелік основної та додаткової літератури.

ББК 63.3(4Укр)я73
УДК 94(477)(075.8)

© Романуха О. М, 2017
© Донецький національний університет
економіки і торгівлі імені
Михайла Туган-Барановського, 2017

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	5
2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	18
Змістовий модуль 1. Державність України IV – II тис. до н.е. – поч. XIX ст. Змістовий модуль 2. Відродження національної свідомості народу України, українська державність у XIX-XX ст. Незалежна Україна поч. XXI ст.	
3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ	25
Змістовий модуль 1. Державність України IV – II тис. до н.е. – поч. XIX ст. Змістовий модуль 2. Відродження національної свідомості народу України, українська державність у XIX-XX ст. Незалежна Україна поч. XXI ст.	
СЛОВНИК	56

ВСТУП

Головне завдання сучасної системи вищої освіти – формування у студентів навичок масштабного мислення (епохами, континентами, цивілізаціями), уміння орієнтуватися не лише в межах тієї чи іншої галузі, а усієї науки. Без досягнення поставленої мети не можна вести мову про формування повноцінного спеціаліста, що вільно орієнтується в сучасних, політичних, економічних, історичних процесах. Вагому роль у цьому відіграє історія. Сьогодні історія – це не лише набір дат та подій, це узагальнений процес економічного, культурного, політичного розвитку нації, держави. Вона найкраще відображає становлення тієї чи іншої сфери державного життя в багатовимірному просторі. Вивчаючи історію, ми одночасно вивчаємо й історію розвитку економіки, культури, політики. Ігноруючи ж це, ми обмежуємо свої можливості професіонального й інтелектуального зростання.

Метою дисципліни «Історія української державності та культури» є надання знань про сутність державотворчих процесів, що відбувалися в минулому й відбуваються в сучасній Україні, їх об'єктивну зумовленість, взаємозв'язки та взаємозалежності.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні набути таких **компетенцій:**

знання і розуміння:

- матеріалу з усіх періодів історії української державності та культури
- факти, дати, персоналії
- географічне розташування міст, районів проживання та розселення різноманітних етнічних груп
- лінії проходження кордонів української держави в минулому та сьогоденні
- особливості військових баталій різних часів
- причини, сутність та наслідки найбільш важливих суспільно-політичних подій (реформи, революції).

застосування знань і розуміння:

- вміти орієнтуватися в історичному матеріалі, використовуючи причинно-наслідковий принцип
- вміти аналізувати та порівнювати історичні процеси, що відбувалися на території України, з подіями всесвітньої історії
- працювати з картою, ідентифікувати історичні персоналії, об'єкти культурної спадщини

формування суджень:

- здатність визначити структуру історичного процесу, критерії і показники еволюції суспільства
- здатність моделювати суспільно-історичний розвиток
- здатність аналізувати регіональні особливості історичного процесу

ЧАСТИНА 1.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

1.1 Опис дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни
Обов'язкова/вибіркова дисципліна	Обов'язкова
Семестр	1
Кількість кредитів	5
Загальна кількість годин	150
Кількість модулів	1
Лекції, годин	54
Практичні/Семінарські, годин	18
Лабораторні, годин	-
Самостійна робота, годин	78
Тижневих годин для денної форми навчання:	12
аудиторних	6
самостійна робота студента	6
Вид контролю	Залік

1.2 Мета та завдання дисципліни

Мета: надання знань, про сутність державотворчих процесів, що відбувалися в минулому й відбуваються в сучасній Україні, їх об'єктивну зумовленість, взаємозв'язки та взаємозалежності.

Завдання: вироблення вмінь аналізувати й оцінювати явища політичного розвитку українського суспільства в контексті світової історії, зіставляти історичні процеси з епохами, застосовувати набуті знання для прогнозування суспільних процесів; формування свідомості громадянина й патріота України.

1.3 Структура дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	усього	У тому числі			
		л	п/с	лаб	срс
1	2	3	4	5	6
Модуль 1					
Змістовий модуль 1: Державність України IV – II тис. до н.е. – поч. XIX ст.					
Тема 1. Доісторичне минуле України	9	4	1		4
Тема 2. Княжа доба української історії	10	4	1		5
Тема 3. Українські землі у складі іноземних держав у другій половині XIV – XVI ст.	8	2	1		5
Тема 4. Українські землі в першій половині	10	4	1		5

XVII ст. Національно – визвольна війна українського народу середини XVII ст.					
Тема 5. Українські землі в 60-80-ті рр. XVII ст.	8	2	1		5
Тема 6. Українські землі наприкінці XVII – XVIII ст.	10	4	1		5
Тема 7. Українські землі наприкінці XVIII – першій половині XIX ст.	11	4	2		5
Разом за змістовим модулем 1	66	24	8		34
Змістовий модуль 2: Відродження національної свідомості народу України, українська державність у XIX-XX ст. Незалежна Україна поч. XXI ст.					
Тема 8. Українські землі у складі Російської імперії в другій половині XIX ст.	8	2	1		5
Тема 9. Західноукраїнські землі у складі Австрійської (Австро-Угорської) імперії у II пол. XIX ст.	10	4	1		5
Тема 10. Українські землі на початку XX ст.	10	4	1		5
Тема 11. Українська національно-демократична революція (1917-1920 рр.).	10	4	1		5
Тема 12. Україна в міжвоєнний період	10	4	1		5
Тема 13. Україна під час Другої світової війни (1939-1945 рр.)	10	4	1		5
Тема 14. Україна в другій половині 40-х – кінці 80-х років XX ст.	13	4	2		7
Тема 15. Україна в умовах незалежності	13	4	2		7
Разом за змістовим модулем 2	84	30	10		44
Усього годин	150	54	18		78

1.4 Теми семінарських/практичних/лабораторних занять

№ з/п	Вид та тема семінару	Години
1	Семінар – розгорнута бесіда Доісторичне минуле України	1
2	Семінар – розгорнута бесіда Княжа доба української історії	1
3	Семінар – розгорнута бесіда Українські землі у складі іноземних держав у другій половині XIV – XVI ст.	1
4	Семінар запитань і відповідей Українські землі в першій половині XVII ст.	1

	Національно – визвольна війна українського народу середини XVII ст.	
5	Семінар запитань і відповідей Українські землі в 60-80-ті рр. XVII ст.	1
6	Семінар – дискусія Українські землі наприкінці XVII – XVIII ст.	1
7	Семінар запитань і відповідей Українські землі наприкінці XVIII – першій половині XIX ст.	2
8	Семінар - розгорнута бесіда Українські землі у складі Російської імперії в другій половині XIX ст.	1
9	Семінар запитань і відповідей Західноукраїнські землі у складі Австрійської (Австро-Угорської) імперії у II пол. XIX ст.	1
10	Семінар – дискусія Українські землі на початку XX ст.	1
11	Семінар запитань і відповідей Українська національно-демократична революція (1917-1920 рр.).	1
12	Семінар – розгорнута бесіда Україна в міжвоєнний період	1
13	Семінар – дискусія Україна під час Другої світової війни (1939-1945 рр.)	1
14	Семінар запитань і відповідей Україна в другій половині 40-х – кінці 80-х років XX ст.	2
15	Семінар – розгорнута бесіда Україна в умовах незалежності	2

1.5 Індивідуальні завдання

1. Огляд періодичної і монографічної наукової літератури.
2. Підготовка рефератів, доповідей за обраною темою.
3. Добір дидактичного матеріалу щодо становлення кордонів України
4. Підготовка тез доповідей з метою виступу на університетських, всеукраїнських та міжнародних семінарах та конференціях.

1.6 Обсяги, зміст та засоби діагностики самостійної роботи

Тема	Кількість годин самостійної роботи	Зміст самостійної роботи	Засоби діагностики
Змістовий модуль 1. Державність України IV – II тис. до н.е. – поч. XIX ст.			
Семінар – розгорнута бесіда Доісторичне минуле України	4	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: поява та розселення людей на території України (палеоліт, мезоліт, неоліт); Трипільська культура; кочовики раннього залізного віку (Кіммерійці, Скіфи, Сармати); античні міста-колонії Північного Причорномор'я та Криму; перші писемні згадки про давніх слов'ян (Венеди, Анти, Склавіни); велике розселення слов'ян. Джерела [1, 4,5,6,7,9]. 2. Самотестування. 3. Підготовка до презентації доповіді.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, заслуховування та обговорення доповідей
Семінар – розгорнута бесіда Княжа доба української історії	5	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: виникнення та розквіт Київської Русі; Київська Русь за часів роздробленості; Галицько-Волинська держава; політичний устрій, соціально-економічний, культурний розвиток Київської Русі та Галицько-Волинської держави. Джерело [1, 2,5,6,7,9]. 2. Самотестування. 3. Підготовка до понятійного диктанту.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, понятійний диктант
Семінар – розгорнута бесіда Українські землі у	5	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: боротьба	Тестування, проведення дискусії,

<p>складі іноземних держав у другій половині XIV – XVI ст.</p>		<p>Польщі і Литви за Галицько-Волинську спадщину; становище українських земель; Кревська унія; утворення Кримського ханства; Люблінська, Берестейська унії, їх зміст і наслідки; політичний устрій, соціально-економічний та культурний розвиток українських земель; виникнення козацтва і утворення Запорізької Січі; повстання 90-х років XVI ст. Джерела [1,4,5,7,9]. 2. Самотестування. 3. Підготовка до презентації доповіді.</p>	<p>заслуховування та обговорювання повідомлень</p>
<p>Семінар запитань і відповідей Українські землі в першій половині XVII ст. Національно – визвольна війна українського народу середини XVII ст.</p>	<p>5</p>	<p>1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: українські землі в першій половині XVII ст.; козацькі повстання 1620-х – 1630-х рр.; причини, характер, рушійні сили Визвольної війни українського народу проти Польщі; основні етапи Визвольної війни; Переяславська рада; Березневі статті і їх наукова оцінка; формування основних принципів національної державницької ідеї. Джерела [1,2,5,6,9]. 2. Самотестування. 3. Підготовка до понятійного диктанту.</p>	<p>Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, заслуховування та обговорювання доповідей</p>
<p>Семінар запитань і відповідей Українські землі в 60-80-ті рр. XVII ст.</p>	<p>5</p>	<p>1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: загострення кризи української державності у 1657-1663 рр.; боротьба за возз'єднання козацької України (1663-1668 рр.); криза і поразка визвольної боротьби. Джерела [1,4,5,6,7,9]. 2. Самотестування. 3. Підготовка до презентації</p>	<p>Тестування, проведення дискусії, заслуховування та обговорювання повідомлень</p>

		доповіді.	
Семінар – дискусія Українські землі наприкінці XVII – XVIII ст.	5	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: Україна за гетьманування І. Мазепи; Конституція Пилипа Орлика; колоніальна політика російського царизму щодо України; Гетьман І. Скоропадський, наказний гетьман П. Полуботок; діяльність гетьманів Д. Апостола та К. Розумовського; ліквідація автономного устрою України і Запорізької Січі; розгортання гайдамацького та опришківського рухів. Джерела [1,4,6,7,9]. 2. Самотестування. 3. Підготовка до презентації доповіді.	Тестування, проведення дискусії, заслуховування та обговорювання повідомлень
Семінар запитань і відповідей Українські землі наприкінці XVIII – першій половині XIX ст.	5	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: українські землі у складі Російської імперії наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст.; Західноукраїнські землі наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст.; культура України кінця XVIII – першої половини XIX ст. Джерела [1,2,6,7]. 2. Самотестування. 3. Підготовка до понятійного диктанту.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, заслуховування та обговорювання доповідей
Змістовий модуль 2. Відродження національної свідомості народу України, українська державність у XIX-XX ст. Незалежна Україна поч. XXI ст.			
Семінар - розгорнута бесіда Українські землі у складі Російської імперії в другій половині XIX ст	5	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: скасування кріпосного права та реформи 60-70-х рр. XIX ст.; промисловий переворот другої половини XIX ст.; національний рух на українських землях у складі	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, заслуховування та обговорювання

		Російської імперії; українське культурне життя у другій половині XIX ст. Джерела [1,5,6,7,9]. 2. Самотестування. 3. Підготовка до презентації доповіді.	ня доповідей
Семінар запитань і відповідей Західноукраїнські землі у складі Австрійської (Австро-Угорської) імперії у II пол. XIX ст.	5	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: соціально-економічний розвиток західноукраїнських земель; суспільно-політичні процеси на західноукраїнських землях у складі Австро-Угорської імперії; розвиток культури у другій половині XIX ст. Джерела [1,2,5,6,7,9]. 2. Самотестування. 3. Підготовка до понятійного диктанту.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, заслуховування та обговорювання доповідей
Семінар – дискусія Українські землі на початку XX ст.	5	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: суспільно-політичний та національний рух на українських землях під владою Російської імперії; соціально-економічний розвиток; Столипінська аграрна реформа; Західноукраїнські землі на початку XX ст.; Україна у Першій світовій війні. Джерела [1,5,7,9]. 2. Самотестування. 3. Підготовка до презентації доповіді. доповіді.	Тестування, проведення дискусії, заслуховування та обговорювання повідомлень
Семінар запитань і відповідей Українська національно-демократична революція (1917-1920 рр.).	5	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: революційні події в Україні у 1917 – на початку 1918 р.; українська держава часів П. Скоропадського; українські землі періоду Директорії; Західноукраїнська Народна	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, заслуховування та обговорювання доповідей

		Республіка (ЗУНР); політика радянської влади в Україні. Джерела [1,2,5,6,9]. 2. Самотестування. 3. Підготовка до понятійного диктанту.	
Семинар – розгорнута бесіда Україна в міжвоєнний період	5	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: Україна в умовах нової економічної політики; індустріалізація та її соціально-економічні наслідки; колективізація; голодомор 1932-1933 рр.; утвердження сталінського тоталітарного режиму; Західноукраїнські землі у складі Польщі, Румунії, Чехословаччини. Джерела [1,4,5,6,7,9] 2. Самотестування. 3. Підготовка до презентації доповіді.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, заслуховування та обговорювання доповідей
Семинар – дискусія Україна під час Другої світової війни (1939-1945 рр.)	5	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: початок Другої світової війни; початок Великої Вітчизняної війни; Україна в роки окупації; визволення України. Джерела [1,4,6,7] 2. Самотестування. 3. Підготовка до презентації доповіді.	Тестування, проведення дискусії, заслуховування та обговорювання повідомлень
Семинар запитань і відповідей Україна в другій половині 40-х – кінці 80-х років ХХ ст.	7	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: післявоєнна відбудова та розвиток України в 1945 – початку 1950-х рр.; Україна в умовах десталінізації; поглиблення системної кризи тоталітарного режиму в другій половині 60-х – першій половині 80-х рр. ХХ ст.; Дисидентський рух; розпад СРСР та відродження незалежності України.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, заслуховування та обговорювання доповідей

		Джерела [1, 2,6,7] 2. Самотестування. 3. Підготовка до понятійного диктанту.	
Семинар – розгорнута бесіда Україна в умовах незалежності	7	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: державотворення незалежної України; трансформація економічної системи; зовнішня політика України; основні напрямки розвитку культури, освіти, науки. Джерела [1,4,5,6,7,9] 2. Самотестування. 3. Підготовка до презентації доповіді.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, заслуховування та обговорювання доповідей

1.7 Результати навчання

1	Засвоєння основних понять, суті та ролі історії в суспільному житті
2	Мислити креативно, мати навички тайм-менеджменту, критично оцінювати наслідки продукуваних ідей
3	Застосовувати набуті знання на практиці, розуміти предметну область їх використання, бути готовим до застосування знань з урахуванням конкретних ситуацій
4	Уміння аналізувати факти, дати, особливості політичних, економічних, культурних процесів
5	Здатність ефективно спілкуватися з колегами, представляти інформацію у зручний та зрозумілий спосіб усно і письмово, використовуючи відповідну лексику та термінологію рідною мовою чи іноземною
6	Здатність розуміти особливості загальносвітового історичного процесу
7	Уміння виявляти причини, суть та наслідки найбільш важливих суспільно-політичних подій (реформи, революції). Зіставляти історичні процеси з епохами, застосовувати набуті знання для прогнозування суспільних процесів; формування свідомості громадянина й патріота України
8	Здатність орієнтуватися в історичному матеріалі використовуючи причинно-наслідковий зв'язки
9	Здатність аналізувати та зіставляти історичні процеси, що відбувалися на території України з іншими подіями всесвітньої історії
10	Уміння працювати з картою, ідентифікувати історичні персоналії, об'єкти культурної спадщини

1.8 Форми викладання

Лекції, семінарські заняття, самостійна робота (підготовка презентацій, рефератів, самостійно опрацювання додаткових питань за наведеним переліком літератури).

1.9 Методи оцінювання

Залік

1.10 Розподіл балів, які отримують студенти протягом семестру

Відповідно до системи оцінювання знань студентів ДонНУЕТ, рівень сформованості компетентностей студента оцінюються протягом семестру - 100 балів.

№ теми практичного заняття	Вид роботи/бали					Сума балів
	Тестові завдання	Задачі, завдання, кейси тощо	Обговорення теоретичних питань теми	Індиві- дуальне завдання	ПМК	
Змістовий модуль 1						
Тема 1	2		2			4
Тема 2	2		2			4
Тема 3	2		2			4
Тема 4	2		2			4
Тема 5	2		2			4
Тема 6	2		2			4
Тема 7	2		2		15	19
Разом змістовий модуль 1	14		14		15	43
Змістовий модуль 2						
Тема 1	2		2			4
Тема 2	2		2			4
Тема 3	2		2			4
Тема 4	2		2			4
Тема 5	2		2			4
Тема 6	2		2			4
Тема 7	2		2			4
Тема 8	2		2	10	15	29
Разом змістовий модуль 2	16		16	10	15	57
Разом						100

Загальне оцінювання результатів вивчення дисципліни

Для виставлення підсумкової оцінки визначається сума балів, отриманих за результатами екзамену та за результатами складання змістових модулів. Оцінювання здійснюється за допомогою шкали оцінювання загальних результатів вивчення дисципліни (модулю).

Оцінка		
100-бальна шкала	Шкала ECTS	Національна шкала
90-100	A	5, «відмінно»
80-89	B	4, «добре»
75-79	C	
70-74	D	3, «задовільно»
60-69	E	
59-30	FX	2, «незадовільно»
0-29	F	

1.11 Методичне забезпечення

1. Електронний конспект лекцій.
2. Методичні вказівки з вивчення дисципліни.
3. Комплекти індивідуальних завдань.
4. Навчальна та наукова література, нормативні документи.

1.12. Рекомендована література

Базова

1. Романуха О.М. Історія України : навчальний посібник для студентів економічних і торгівельних спеціальностей та слухачів підготовчого відділення / О.М. Романуха, О.І. Мармазова. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2013. – 445 с.
2. Білоцерківський В.Я. Історія України: Навчальний посібник / В.Я. Білоцерківський. – Київ : Центр учбової літератури. - 2012. - 536 с.
3. Бойко О.Д. Історія України: Навчальний посібник / О. Бойко. - К. : Академвидав. - 2014. - 688 с.
4. Історія України: Навчально-методичний посібник для семінарських занять./ В.М.Литвин, А.Г.Слюсаренко, В.Ф.Колесник та ін. За ред. В.М.Литвина. - К.: Знання - Прес. - 2010. - 460 с.
5. Савченко Н.М., Подольський М.К. Історія України: модульний курс. Навчальний посібник / Н.М. Савченко, М.К. Подольський. - К. : Центр навчальної літератури. - 2006. - 544 с.

6. Остафійчук В.Ф. Історія України: сучасне бачення: Навчальний посібник / В.Ф. Остафійчук. - К. : Знання - Прес. - 2011. - 424 с.
7. Романуха О.М. Хрестоматія з історії України : для студ. екон. та торг. профілю / О.М. Романуха. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2011. – 297 с.

Допоміжна

1. Кузнец Т.В. Історія України ХІХ століття : навч. посіб. / Т.В. Кузнець. - Умань : Жовтий, 2011. - 354 с.
2. Бодров Ю.І. Історія України : навч. посіб. для студ. неіст. спец. / Ю.І. Бодров. - Умань : Жовтий, 2011. - 413 с.
3. Грушевський М.С. Нарис історії українського народу / М.С. Грушевський. - К., 1992. – 342 с.
4. Алексеєв Ю.М. Історія України / Ю.М. Алексеєва. – К., 2002. – 432 с.
5. Алексеєв Ю.М. Україна на зламі історичних епох / Ю.М. Алексеєва, С.В. Кульчицкий. – К., 2000. – 324 с.
6. Сайт паціональної історичної бібліотеки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nibu.kiev.ua/>
7. Історико-мовно-літературний сайт «Ізборник» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://litopys.org.ua/index.html>

**ЧАСТИНА 2.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ ДО
СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ**

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

ДЕРЖАВНІСТЬ УКРАЇНИ IV – II ТИС. ДО Н.Е. – ПОЧ. XIX СТ.

Тема 1.1 Доісторичне минуле України

План заняття

- Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*
  - Поява та розселення людей на території України (палеоліт, мезоліт, неоліт)
  - Трипільська культура
  - Кочовики раннього залізного віку (кіммерійці, скіфи, сармати)
  - Античні міста-колонії Північного Причорномор'я та Криму
  - Перші писемні згадки про давніх слов'ян (венедів, антів, склавинів). Велике розселення слов'ян
- Індивідуальне тестування.*
- Презентація рефератів (доповідей).*

Тема 1.2 Княжа доба української історії

План заняття

- Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*
  - Виникнення та розквіт Київської Русі
  - Київська Русь за часів роздробленості
  - Галицько-Волинська держава
  - Політичний устрій, соціально-економічний, культурний розвиток Київської Русі та Галицько-Волинської держави
- Індивідуальне тестування.*
- Презентація рефератів (доповідей).*

Тема 1.3 Українські землі у складі іноземних держав у другій половині XIV – XVI ст.

План заняття

- Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*
  - Боротьба Польщі і Литви за Галицько-Волинську спадщину. Становище українських земель. Кревська унія
  - Утворення Кримського ханства. Люблінська, Берестейська унії, їх зміст і наслідки

- Політичний, соціально-економічний та культурний розвиток українських земель
  - Виникнення козацтва і утворення Запорізької Січі. Повстання 90-х років XVI ст.
2. *Індивідуальне тестування.*
  3. *Презентація рефератів (доповідей).*

Тема 1.4 Українські землі в першій половині XVII ст. Національно – визвольна війна українського народу середини XVII ст.

План заняття

1. *Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*
  - Українські землі в першій половині XVII ст. Козацькі повстання 1620-х – 1630-х рр.
  - Причини, характер, рушійні сили Визвольної війни українського народу проти Польщі
  - Основні етапи Визвольної війни
  - Переяславська рада. Березневі статті і їх наукова оцінка
  - Формування основних принципів національної державницької ідеї
2. *Індивідуальне тестування.*
3. *Презентація рефератів (доповідей).*

Тема 1.5 Українські землі в 60-80-ті рр. XVII ст.

План заняття

1. *Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*
  - Загострення кризи української державності у 1657-1663 рр.
  - Боротьба за возз'єднання козацької України (1663-1668 рр.)
  - Криза і поразка визвольної боротьби
2. *Індивідуальне тестування.*
3. *Презентація рефератів (доповідей).*

Тема 1.6 Українські землі наприкінці XVII – XVIII ст.

План заняття

1. *Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*
  - Україна за гетьманування І. Мазепи. Конституція Пилипа Орлика
  - Колоніальна політика російського царизму щодо України. Гетьман

- І. Скоропадський, наказний гетьман П. Полуботок
- Діяльність гетьманів Д. Апостола та К. Розумовського. Ліквідація автономного устрою України і Запорізької Січі
  - Розгортання гайдамацького та опришківського рухів
2. *Індивідуальне тестування.*
  3. *Презентація рефератів (доповідей).*

Тема 1.7 Українські землі наприкінці XVIII – першій половині XIX ст.

План заняття

1. *Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*
  - Українські землі у складі Російської імперії наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст
  - Західноукраїнські землі наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст
  - Культура України кінця XVIII – першої половини XIX ст.
2. *Індивідуальне тестування.*
3. *Презентація рефератів (доповідей).*

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ВІДРОДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ НАРОДУ УКРАЇНИ, УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНІСТЬ У XIX-XX СТ. НЕЗАЛЕЖНА УКРАЇНА ПОЧ. XXI СТ.

Тема 2.1 Українські землі у складі Російської імперії в другій половині XIX ст.

План заняття

1. *Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*
  - Скасування кріпосного права та реформи 60-70-х рр. XIX ст.
  - Промисловий переворот другої половини XIX ст.
  - Національний рух на українських землях у складі Російської імперії
  - Українське культурне життя у другій половині XIX ст.
2. *Індивідуальне тестування.*
3. *Презентація рефератів (доповідей).*

Тема 2.2 Західноукраїнські землі у складі Австрійської (Австро-Угорської) імперії у II пол. XIX ст.

План заняття

1. *Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*
  - Соціально-економічний розвиток західноукраїнських земель
  - Суспільно-політичні процеси на західноукраїнських землях у складі Австро-Угорської імперії
  - Розвиток культури у другій половині XIX ст.
2. *Індивідуальне тестування.*
3. *Презентація рефератів (доповідей).*

Тема 2.3 Українські землі на початку XX ст.

План заняття

1. *Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*
  - Суспільно-політичний та національний рух на українських землях під владою Російської імперії
  - Соціально-економічний розвиток. Столипінська аграрна реформа
  - Західноукраїнські землі на початку XX ст
  - Україна у Першій світовій війні
2. *Індивідуальне тестування.*
3. *Презентація рефератів (доповідей).*

Тема 2.4 Українська національно-демократична революція (1917-1920 рр.)

План заняття

1. *Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*
  - Революційні події в Україні у 1917 – на початку 1918 р.
  - Українська держава часів П. Скоропадського
  - Українські землі періоду Директорії
  - Західноукраїнська Народна Республіка (ЗУНР)
  - Політика радянської влади в Україні
2. *Індивідуальне тестування.*
3. *Презентація рефератів (доповідей).*

Тема 2.5 Україна в міжвоєнний період

План заняття

1. *Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*
  - Україна в умовах нової економічної політики
  - Індустріалізація та її соціально-економічні наслідки
  - Колективізація. Голодомор 1932-1933 рр.
  - Утвердження сталінського тоталітарного режиму
  - Західноукраїнські землі у складі Польщі, Румунії, Чехословаччини
2. *Індивідуальне тестування.*
3. *Презентація рефератів (доповідей).*

Тема 2.6 Україна під час Другої світової війни (1939-1945 рр.)

План заняття

1. *Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*
  - Початок Другої світової війни
  - Початок Великої Вітчизняної війни
  - Україна в роки окупації
  - Визволення України
2. *Індивідуальне тестування.*
3. *Презентація рефератів (доповідей).*

Тема 2.7 Україна в другій половині 40-х – кінці 80-х років ХХ ст.

План заняття

1. *Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*
  - Післявоєнна відбудова та розвиток України в 1945 – початку 1950-х рр
  - Україна в умовах десталінізації
  - Поглиблення системної кризи тоталітарного режиму в другій половині 60-х – першій половині 80-х рр. ХХ ст. Дисидентський рух
  - Розпад Радянського Союзу та відродження незалежності України
2. *Індивідуальне тестування.*
3. *Презентація рефератів (доповідей).*

Тема 2.8 Україна в умовах незалежності

План заняття

1. *Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*
  - Державотворення незалежної України
  - Трансформація економічної системи
  - Зовнішня політика України
  - Основні напрямки розвитку культури, освіти, науки
2. *Індивідуальне тестування.*
3. *Презентація рефератів (доповідей).*

ЧАСТИНА 3.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТІВ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ДЕРЖАВНІСТЬ УКРАЇНИ IV – II ТИС. ДО Н.Е. – ПОЧ. XIX СТ.

Тема 1.1 Доісторичне минуле України

Методи контролю: усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, заслуховування доповідей, оцінювання доповіді

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на практичному занятті*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

1. Вторгнення кочових племен Готів, Гунів, Аварів на українські землі
2. Антське державне об'єднання
3. Боспорське царство
4. Побут, культура, звичаї Скіфських племен

3. *Розв'яжіть тестові завдання*

1) **Вкажіть хронологічні рамки трипільської культури**

- A. IV-II тис. до н.е.;
- B. II ст. до н.е. – II ст. н.е.;
- C. VII-III ст. до н.е.

2) **Вкажіть назву за якою вперше у письмових джерелах згадуються слов'яни**

- A. Анти;
- B. Венеди;
- C. Склавіни.

3) **Складіть логічний ланцюжок вибираючи по одній вірній відповіді із кожної колонки**

I	II	III
A. Давній кам'яний вік	1) неоліт	5) 11-7 тис. р. до н.е.
B. Середній кам'яний вік	2) енеоліт	6) 1 млн. – 11 тис. р. до н.е.
C. Новий кам'яний вік	3) палеоліт	7) 6-4 тис. р. до н.е.
D. Мідно-кам'яний вік	4) мезоліт	8) 4-3 тис. до н.е.

4) **Розташуйте у хронологічній послідовності кочові племена, що проходили територією України (Готи, Скіфи, Гуни, Кіммерійці, Сармати)**

5) **Кіммерійці вперше згадуються у**

- A. „Праці і дня” Геосіода;
- B. „Історія” Геродота;

С. „Одіссеї” Гомера.

б) Вкажіть теорію походження слов'ян, що була спростована даними археології?

- А. Вісло-Одерська;
- В. Дніпро-Одерська;
- С. Дунайська;
- Д. Вісло-Дністровська.

4. Підготуйтеся до письмового опитування

5. Підготуйте доповідь та її презентацію

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Романуха О.М. Хрестоматія з історії України] : для студ. екон. та торг. профілю / О.М. Романуха. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2011. – 297 с.
2. Історія України : навчальний посібник для студентів економічних і торгівельних спеціальностей та слухачів підготовчого відділення / О.І. Мармазова, О.М. Романуха. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2013. – 445 с.
3. Історія України / Відп. ред. Ю.Сливка; керівник авт. кол. Ю. Зайцев. – Вид. 4-е. – Львів: Світ, 2003. – 520 с.
4. Лановик Б.Д., Матейко Р.М., Матисякевич З.М. Історія України: Навч. посібник / За ред. Б.Д. Лановика. – 3-тє вид., випр. – К.: Знання, 2000. – 574 с.
5. Історія України / В.Ф. Верстюк, О.В. Гарань, О.І. Гуржій та ін.; Під ред. В.А. Смолія. – К.: Альтернативи, 1997. – 416 с.

Додаткова

6. Лановик Б.Д., Лазарович М.В. Історія України: Навч. посібник. – К.: Знання-Прес, 2001. – 698 с.
7. Остафійчук В.Ф. Історія України: сучасне бачення: Навч. посібник. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання – Прес, 2006. – 422 с.
8. Історія України: Навчально-методичний посібник для семінарських занять / за ред. В.М. Литвина.-К.: Знання, 2006.-607 с.
9. Бодров Ю.І. Історія України : навч. посіб. для студ. неіст. спец. / Ю.І. Бодров. - Умань : Жовтий, 2011. - 413 с.

Тема 1.2 Княжа доба української історії

Методи контролю: усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, заслуховування доповідей, оцінювання доповіді

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на практичному занятті*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

1. Розвиток культури в Київській Русі
2. Суспільно-політичний устрій Давньоруської держави
3. Ярослав Мудрий – визначний діяч Київської Русі
4. Монгольська навала на Русь та встановлення золотоординського іґа
5. Міжнародні зв'язки Київської держави
6. Релігійні вірування слов'ян у дохристиянський період

3. *Розв'яжіть тестові завдання*

1) Вкажіть рік утворення Галицько-Волинського князівства

- A. 1199 р.
- B. 1200 р.
- C. 1205 р.

2) Вкажіть ім'я князя, що першим вводить фіксовану данину (податки):

- A. Володимир
- B. Ольга
- C. Ярослав
- D. Ігор

3) Зіставте історичні події та історичних постатей пов'язаних з ними:

A. Відкрив першу школу в Київській Русі	1) Нестор
B. Прийняв християнство на Русі	2) Ярослав
C. Написав Повість Полум'яних Літ	3) Володимир

4) Виключте зайве: «Хто з наведених історичних постатей не відноситься до династії Рюриковичів»

- A. Рюрик
- B. Ігор
- C. Олег
- D. Сигізмунд II

4. *Підготуйтеся до письмового опитування*

5. *Підготуйте доповідь та її презентацію*

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Бойко О.Д. Історія України: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. Вид. 3-тє, виправлене, доповнене. – К.: Академія, 2005. – 688 с.
2. Історія України / Відп. ред. Ю.Сливка; керівник авт. кол. Ю. Зайцев. – Вид. 4-е. – Львів: Світ, 2003. – 520 с.
3. Шокалюк О.І. Історія України: Навч. Посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 276 с.
4. Лановик Б.Д., Матейко Р.М., Матисякевич З.М. Історія України: Навч. посібник / За ред. Б.Д. Лановика. – 3-тє вид., випр. – К.: Знання, 2000. – 574 с.

Додаткова

5. Лановик Б.Д., Лазарович М.В. Історія України: Навч. посібник. – К.: Знання-Прес, 2001. – 698 с.
6. Остафійчук В.Ф. Історія України: сучасне бачення: Навч. посібник. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання – Прес, 2006. – 422 с.
7. Історія України: Навчально-методичний посібник для семінарських занять / за ред. В.М. Литвина.-К.: Знання, 2006.-607 с.
8. Бодров Ю.І. Історія України : навч. посіб. для студ. неіст. спец. / Ю.І. Бодров. - Умань : Жовтий, 2011. - 413 с.

Тема 1.3 Українські землі у складі іноземних держав у другій половині XIV – XVI ст.

Методи контролю: усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, заслуховування доповідей, оцінювання доповіді

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на практичному занятті*
2. *Самостійно опрацюйте питання:*
  1. Братства на території України
  2. Утворення Кримського ханства та його розвиток у XIV-XVI ст.
  3. Еволюція правової системи на українських землях в період литовсько-польської доби
  4. Розвиток міст у XIV-XVI ст. Магдебурзьке право
  5. Українська шляхта литовсько-польської періоду
  6. Петро Сагайдачний – видатний гетьман реєстрового козацтва
  7. Боротьба проти турецько-татарської загрози

- 8. Реєстрове козацтво
- 9. Військове мистецтво, побут та звичаї козаків
- 10. Етимологія слова «козак»

3. Розв'яжіть тестові завдання

1) Вкажіть князя, що був одружений на польській принцесі Ядвіги

- A. Гедимін
- B. Міндовг
- C. Ягайло
- D. Ольгерд

2) Заснування митрополитом Петром Могилою Київської колегії через об'єднання братської школи зі школою Києво-Печерської лаври відбулось

- A. 1630 р.
- B. 1632 р.
- C. 1620 р.

3) Зіставте дати і події

A. Кревська унія	1) 1596
B. Люблінська унія	2) 1569
C. Берестейська унія	3) 1385

4) Вкажіть рік підписання унії, що остаточно оформила утворення держави Річ Посполита

- A. 1385 р.
- B. 1569 р.
- C. 1596 р.
- D. 1413 р.
- E. 1635 р.

5) Вкажіть рік заснування запорозької Січі

- A. на о. Базавлук
- B. на о. Мала Хортиця
- C. на о. Томаківка

6) Вкажіть рік формування першого козацького реєстру Сигізмундом II

- A. 1548
- B. 1572
- C. 1587

7) Зіставте дати і події

A. Битва під Цецорою.....	1625 р.
B. Битва під Хотиним.....	1630 р.

- C. Козацьке повстання під проводом Марка Жмайла.
Куруківська угода.....1621 р.
- D. Повстання нересетрового козацтва під
проводом Тараса Трясила.....1620 р.

4. Підготуйтеся до письмового опитування

5. Підготуйте доповідь та її презентацію

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Історія України : навчальний посібник для студентів економічних і торгівельних спеціальностей та слухачів підготовчого відділення / О.І. Мармазова, О.М. Романуха. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2013. – 445 с.
2. Бойко О.Д. Історія України: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. Вид. 3-тє, виправлене, доповнене. – К.: Академія, 2005. – 688 с.
3. Історія України / Відп. ред. Ю.Сливка; керівник авт. кол. Ю. Зайцев. – Вид. 4-е. – Львів: Світ, 2003. – 520 с.
4. Шокалюк О.І. Історія України: Навч. Посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 276 с.

Додаткова

5. Лановик Б.Д., Лазарович М.В. Історія України: Навч. посібник. – К.: Знання-Прес, 2001. – 698 с.
6. Остафійчук В.Ф. Історія України: сучасне бачення: Навч. посібник. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання – Прес, 2006. – 422 с.
7. Історія України: Навчально-методичний посібник для семінарських занять / за ред. В.М. Литвина.-К.: Знання, 2006.-607 с.
8. Бодров Ю.І. Історія України : навч. посіб. для студ. неіст. спец. / Ю.І. Бодров. - Умань : Жовтий, 2011. - 413 с.

Тема 1.4 Українські землі в першій половині XVII ст. Національно – визвольна війна українського народу середини XVII ст.

Методи контролю: усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, заслуховування доповідей, оцінювання доповіді

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на практичному занятті*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

1. Переяславська рада та Березневі статті 1654 р.
2. Б. Хмельницький – видатний державний діяч України
3. Історичний портрет соратників Б. Хмельницького (І. Богун, М. Кривоніс, Д. Нечай)
4. Еволюція державницьких поглядів Б. Хмельницького
5. Славетний кошовий отаман – І. Сірко
6. Причини поразки Української національної революції

3. *Розв'яжіть тестові завдання*

1) Вкажіть рік початку Національно-визвольної революції українського народу

- A. 1548 р.
- B. 1648 р.
- C. 1657 р.
- D. 1652 р.

2) Розташуйте в хронологічній послідовності наступні події української національно-визвольної революції 1648-1654 рр.

- A. Битва під Корсунем
- B. Битва під Жовтими водами
- C. Битва під Пилявцями
- D. Битва під Берестечком;
- E. Битва під Зборовом
- F. Битва під Батогом
- G. Битва під Жванцем

3) Вкажіть рік підписання Білоцерківського договору

- A. 1649 р.
- B. 1651 р.
- C. 1653 р.

4) Б. Хмельницький у зовнішній політиці підтримував дружні стосунки з

- A. Росією
- B. Польщею
- C. Кримським ханством
- D. Скандинавськими країнами
- E. Венецією
- F. Трансільванією

5) Вкажіть рік підписання перемир'я між Росією і Польщею у Вільно

- A. 1649 р.
- B. 1656 р.
- C. 1675 р.

7) Вкажіть рік підписання Бучацького миру

- A. 1672 р.
- B. 1681 р.
- C. 1686 р.

4. Підготуйтеся до письмового опитування

5. Підготуйте доповідь та її презентацію

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Романуха О.М. Хрестоматія з історії України] : для студ. екон. та торг. профілю / О.М. Романуха. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2011. – 297 с.
2. Бойко О.Д. Історія України: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. Вид. 3-тє, виправлене, доповнене. – К.: Академія, 2005. – 688 с.
3. Історія України / Відп. ред. Ю.Сливка; керівник авт. кол. Ю. Зайцев. – Вид. 4-е. – Львів: Світ, 2003. – 520 с.
4. Лановик Б.Д., Матейко Р.М., Матисякевич З.М. Історія України: Навч. посібник / За ред. Б.Д. Лановика. – 3-тє вид., випр. – К.: Знання, 2000. – 574 с.
5. Історія України / В.Ф. Верстюк, О.В. Гарань, О.І. Гуржій та ін.; Під ред. В.А. Смолія. – К.: Альтернативи, 1997. – 416 с.

Додаткова

6. Лановик Б.Д., Лазарович М.В. Історія України: Навч. посібник. – К.: Знання-Прес, 2001. – 698 с.
7. Остафійчук В.Ф. Історія України: сучасне бачення: Навч. посібник. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання – Прес, 2006. – 422 с.
8. Історія України: Навчально-методичний посібник для семінарських занять / за ред. В.М. Литвина.-К.: Знання, 2006.-607 с.
9. Бодров Ю.І. Історія України : навч. посіб. для студ. неіст. спец. / Ю.І. Бодров. - Умань : Жовтий, 2011. - 413 с.

Тема 1.5 Українські землі в 60-80-ті рр. XVII ст.

Методи контролю: усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, заслуховування доповідей, оцінювання доповіді

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на практичному занятті*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

1. Зовнішня політика гетьмана І. Виговського
2. Причини та наслідки двох розколів України
3. Чорна Рада – перший приклад брудної передвиборчої компанії
4. Роль Ю. Хмельницький в політичному житті України
5. Соціально-економічний розвиток українських земель періоду «Руїни»

3. *Розв'яжіть тестові завдання*

1) Вкажіть рік Конотопської битви

- A. 1648 р.
- B. 1659 р.
- C. 1650 р.
- D. 1660 р.

2) У період якого гетьмана складено Гадяцький договір

- A. І. Виговський.
- B. І. Брюховецький
- C. Ю. Хмельницький.
- D. П. Дорошенко

3) Вкажіть рік підписання Андрусівського договору

- A. 1658 р.
- B. 1667 р.
- C. 1659 р.
- D. 1668 р.

4) Вкажіть рік переходу Української православної церкви у підпорядкування Московського патріархату

- A. 1649 р.
- B. 1667 р.
- C. 1657 р.
- D. 1685 р.

4. Підготуйтеся до письмового опитування

5. Підготуйте доповідь та її презентацію

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Романуха О.М. Хрестоматія з історії України] : для студ. екон. та торг. профілю / О.М. Романуха. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2011. – 297 с.
2. Історія України : навчальний посібник для студентів економічних і торгівельних спеціальностей та слухачів підготовчого відділення / О.І. Мармазова, О.М. Романуха. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2013. – 445 с.
3. Шокалюк О.І. Історія України: Навч. Посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 276 с.
4. Лановик Б.Д., Матейко Р.М., Матисякевич З.М. Історія України: Навч. посібник / За ред. Б.Д. Лановика. – 3-тє вид., випр. – К.: Знання, 2000. – 574 с.

Додаткова

5. Лановик Б.Д., Лазарович М.В. Історія України: Навч. посібник. – К.: Знання-Прес, 2001. – 698 с.
6. Остафійчук В.Ф. Історія України: сучасне бачення: Навч. посібник. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання – Прес, 2006. – 422 с.
7. Історія України: Навчально-методичний посібник для семінарських занять / за ред. В.М. Литвина.-К.: Знання, 2006.-607 с.
8. Бодров Ю.І. Історія України : навч. посіб. для студ. неіст. спец. / Ю.І. Бодров. - Умань : Жовтий, 2011. - 413 с.

Тема 1.6 Українські землі наприкінці XVII – XVIII ст.

Методи контролю: усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, заслуховування доповідей, оцінювання доповіді

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на практичному занятті*
2. *Самостійно опрацюйте питання:*
  1. Конституція П. Орлика
  2. Північна війна й Україна
  3. Розвиток української культури за гетьманування І. Мазепи
  4. Участь України в Кримських походах Російської імперії
  5. Соціальна політика І.Мазепи
3. *Розв'яжіть тестові завдання*

1) Вкажіть рік обрання І.Мазепи гетьманом

- A. 1687 р.
- B. 1678 р.
- C. 1689 р.

2) Продовжити речення: «Посилювали залежність України від Москви...»

- A. Глухівські статті
- B. Коломацькі статті
- C. Решетилівські статті

3) Вкажіть рік початку Північної війни Росії і Швеції

- A. 1698 р.
- B. 1700 р.
- C. 1709 р.

4) Підписання „Вічного миру” між Росією і Польщею відбулось

- A. 1675 р.
- B. 1686 р.
- C. 1698 р.

5) Співставте дати і події:

- A. Перехід І. Мазепи на бік Швеції.....1710 р.
- B. Зруйнування Чортомлицької Січі російською армією.....1708 р.
- C. Обрання у Бендерах гетьманом П. Орлика.....1709 р.

4. Підготуйтеся до письмового опитування

5. Підготуйте доповідь та її презентацію

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Романуха О.М. [Хрестоматія з історії України] : для студ. екон. та торг. профілю / О.М. Романуха. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2011. – 297 с.
2. Історія України : навчальний посібник для студентів економічних і торгівельних спеціальностей та слухачів підготовчого відділення / О.І. Мармазова, О.М. Романуха. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2013. – 445 с.
3. Бойко О.Д. Історія України: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. Вид. 3-тє, виправлене, доповнене. – К.: Академія, 2005. – 688 с.
4. Історія України / Відп. ред. Ю.Сливка; керівник авт. кол. Ю. Зайцев. – Вид. 4-е. – Львів: Світ, 2003. – 520 с.
5. Шокалюк О.І. Історія України: Навч. Посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 276 с.

Додаткова

6. Лановик Б.Д., Лазарович М.В. Історія України: Навч. посібник. – К.: Знання-Прес, 2001. – 698 с.
7. Остафійчук В.Ф. Історія України: сучасне бачення: Навч. посібник. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання – Прес, 2006. – 422 с.
8. Історія України: Навчально-методичний посібник для семінарських занять / за ред. В.М. Литвина.-К.: Знання, 2006.-607 с.
9. Бодров Ю.І. Історія України : навч. посіб. для студ. неіст. спец. / Ю.І. Бодров. - Умань : Жовтий, 2011. - 413 с.

Тема 1.7 Українські землі наприкінці XVIII – першій половині XIX ст.

Методи контролю: усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, заслуховування доповідей, оцінювання доповіді

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на практичному занятті*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

1. Діяльність Малоросійських колегій
2. Гайдамацький рух на Правобережній Україні
3. Адміністративно-територіальний устрій України кінця XVIII ст.
4. Декабристський рух в Україні
5. Формування й становлення нових капіталістичних відносин
6. «Руська трійця»
7. Розвиток освіти та науки в Україні у першій половині XIX ст.

3. *Розв'яжіть тестові завдання*

1) Вкажіть рік заснування першої малоросійської колегії

- A. 1722 р.
- B. 1764 р.
- C. 1750 р.

2) Вкажіть рік заснування другої малоросійської колегії

- A. 1722 р.
- B. 1764 р.
- C. 1750 р.

3) Вкажіть рік першого поділу Польщі

- A. 1795 р.
- B. 1793 р.
- C. 1772 р.

4) Співставте дати і події:

- A. Вихід у світ „Енеїди” І. Котляревського.....1775 р.
- B. Заснування Львівського університету.....1798 р.
- C. Закріпачення українських селян Катериною II.....1784 р.
- D. Секуляризація монастирських маєтків в Україні.....1783 р.
- E. Ліквідація Запорозької Січі.....1786 р.

5) Продовжити речення: «Бухарестський мирний договір Росії з Туреччиною, за яким Бессарабія ввійшла до складу Росії було підписано в

- A. 1811 р.
- B. 1812 р.
- C. 1813 р.

6) Вкажіть рік заснування Київського університету ім. св. Володимира

- A. 1861 р.
- B. 1834 р.
- C. 1812 р.

7) Співставте дати і події:

- A. Кримська війна.....d) 1847-1848 р.
- B. Інвентарна реформа Бібікова на правобережжі.....e) 1845-1847 р.
- C. Діяльність Кирило-Мефодіївського товариства.....f) 1853-1856 р.

4. Підготуйтеся до письмового опитування

5. Підготуйте доповідь та її презентацію

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Історія України : навчальний посібник для студентів економічних і торгівельних спеціальностей та слухачів підготовчого відділення / О.І. Мармазова, О.М. Романуха. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2013. – 445 с.
2. Бойко О.Д. Історія України: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. Вид. 3-тє, виправлене, доповнене. – К.: Академія, 2005. – 688 с.
3. Шокалюк О.І. Історія України: Навч. Посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 276 с.

4. Лановик Б.Д., Матейко Р.М., Матисякевич З.М. Історія України: Навч. посібник / За ред. Б.Д. Лановика. – 3-тє вид., випр. – К.: Знання, 2000. – 574 с.

Додаткова

5. Лановик Б.Д., Лазарович М.В. Історія України: Навч. посібник. – К.: Знання-Прес, 2001. – 698 с.
6. Остафійчук В.Ф. Історія України: сучасне бачення: Навч. посібник. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання – Прес, 2006. – 422 с.
7. Історія України: Навчально-методичний посібник для семінарських занять / за ред. В.М. Литвина.-К.: Знання, 2006.-607 с.
8. Бодров Ю.І. Історія України : навч. посіб. для студ. неіст. спец. / Ю.І. Бодров. - Умань : Жовтий, 2011. - 413 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ВІДРОДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ НАРОДУ УКРАЇНИ, УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНІСТЬ У ХІХ-ХХ СТ. НЕЗАЛЕЖНА УКРАЇНА ПОЧ. ХХІ СТ.

Тема 2.1 Українські землі у складі Російської імперії в другій половині ХІХ ст.

Методи контролю: усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, заслуховування доповідей, оцінювання доповіді

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на практичному занятті*
2. *Самостійно опрацюйте питання:*
  1. Соціально-політичний портрет української інтелігенції на рубежі ХІХ-ХХ ст.
  2. Російсько-турецькі війни другої половини ХІХ ст.
  3. Роль іноземного капіталу в промисловому перевороті кінця ХІХ ст.
  4. Наукове товариство ім. Т.Г. Шевченко
3. *Розв'яжіть тестові завдання*

1) Вкажіть рік підписання Паризького мирного договору

- А. 1812 р.

- В. 1856 р.
- С. 1825 р.

2) Співставте дати і події

- А. Селянська реформа в Україні.....1876 р.
- В. Земська, судова та освітян реформа.....1863 р.
- С. Валуєвський указ.....1864 р.
- Д. Емський циркуляр Олександра II.....1861 р.

3) Вкажіть ім'я російського імператора - реформатора 60-х років XIX ст.

- А. Олександр I
- В. Олександр II
- С. Олександр III

4) Вкажіть рік проведення Аграрної реформи в Австрійській імперії

- А. 1861 р.
- В. 1848 р.
- С. 1850 р.

5) Розташуйте нижче наведених діячів по регіонам їх проживання

Російська Україна

Австрійська Україна

- В. Шашкевич, К. Левицький, І. Франко, М. Павлик, Д. Зубрицький,
- С. Подолинський, В. Антонович, М. Драгоманов, М. Яхненко, М. Терещенко

4. Підготуйтеся до письмового опитування

5. Підготуйте доповідь та її презентацію

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Романуха О.М. [Хрестоматія з історії України] : для студ. екон. та торг. профілю / О.М. Романуха. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2011. – 297 с.
2. Історія України : навчальний посібник для студентів економічних і торгівельних спеціальностей та слухачів підготовчого відділення / О.І. Мармазова, О.М. Романуха. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2013. – 445 с.
3. Бойко О.Д. Історія України: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. Вид. 3-тє, виправлене, доповнене. – К.: Академія, 2005. – 688 с.
4. Історія України / Відп. ред. Ю.Сливка; керівник авт. кол. Ю. Зайцев. – Вид. 4-е. – Львів: Світ, 2003. – 520 с.

5. Лановик Б.Д., Матейко Р.М., Матисякевич З.М. Історія України: Навч. посібник / За ред. Б.Д. Лановика. – 3-тє вид., випр. – К.: Знання, 2000. – 574 с.

Додаткова

6. Лановик Б.Д., Лазарович М.В. Історія України: Навч. посібник. – К.: Знання-Прес, 2001. – 698 с.
7. Остафійчук В.Ф. Історія України: сучасне бачення: Навч. посібник. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання – Прес, 2006. – 422 с.
8. Історія України: Навчально-методичний посібник для семінарських занять / за ред. В.М. Литвина.-К.: Знання, 2006.-607 с.
9. Бодров Ю.І. Історія України : навч. посіб. для студ. неіст. спец. / Ю.І. Бодров. - Умань : Жовтий, 2011. - 413 с.

Тема 2.2 Західноукраїнські землі у складі Австрійської (Австро-Угорської) імперії у II пол. XIX ст.

Методи контролю: усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, заслуховування доповідей, оцінювання доповіді

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на практичному занятті*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

1. Політичні рухи Західної України кінця XIX ст.
2. І Франко – відомий політичний та громадський діяч
3. Міграція українців кінця XIX ст.
4. Розвиток нафтової промисловості Західної України кінця XIX ст.
5. Розвиток «Просвіт» - двигун культурного відродження Західної України
6. Соціальне становище українців кінця XIX ст.
7. Протестні рухи Західної України Другої половини XIX ст.

3. *Розв'яжіть тестові завдання*

1) У виданій в 1896 р. Ю. Бачинським брошурі «Україна irredenta» («Україна уярмлена») було вперше чітко сформульовано

- A. ідею політичної самостійності України
- B. принципи українсько-польського порозуміння
- C. ідею збройного повстання
- D. засади функціонування українського парламенту

2) Вкажіть назву першого кооперативу на території західноукраїнських земель відкритого В. Нагірним у 1883 р.

- A. «Дністр»
- B. «Руський союз»
- C. «Сільський господар»
- D. «Народна торгівля»

3) Вкажіть суспільно-політичну течію українського національного руху, що стала домінуючою на західноукраїнських землях у кінці XIX ст.

- A. «Москвофіли»
- B. «Радикали»
- C. «Народовці»
- D. «Русини»

4) Вкажіть ім'я діяча, що прагнув перетворити Галичину в осередок поширення політичного руху на всю Україну

- A. М. Драгоманов
- B. І. Франко
- C. М. Грушевський
- D. Ю. Федькович

4. Підготуйтеся до письмового опитування

5. Підготуйте доповідь та її презентацію

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Бойко О.Д. Історія України: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. Вид. 3-тє, виправлене, доповнене. – К.: Академія, 2005. – 688 с.
2. Історія України / Відп. ред. Ю.Сливка; керівник авт. кол. Ю. Зайцев. – Вид. 4-е. – Львів: Світ, 2003. – 520 с.
3. Шокалюк О.І. Історія України: Навч. Посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 276 с.
4. Лановик Б.Д., Матейко Р.М., Матисякевич З.М. Історія України: Навч. посібник / За ред. Б.Д. Лановика. – 3-тє вид., випр. – К.: Знання, 2000. – 574 с.

Додаткова

5. Лановик Б.Д., Лазарович М.В. Історія України: Навч. посібник. – К.: Знання-Прес, 2001. – 698 с.
6. Остафійчук В.Ф. Історія України: сучасне бачення: Навч. посібник. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання – Прес, 2006. – 422 с.

7. Історія України: Навчально-методичний посібник для семінарських занять / за ред. В.М. Литвина.-К.: Знання, 2006.-607 с.
8. Бодров Ю.І. Історія України : навч. посіб. для студ. неіст. спец. / Ю.І. Бодров. - Умань : Жовтий, 2011. - 413 с.

Тема 2.3 Українські землі на початку ХХ ст.

Методи контролю: усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, заслуховування доповідей, оцінювання доповіді

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на практичному занятті*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

1. Збройне повстання робітників Донбасу у 1905 р.
2. Розвиток капіталізму в сільському господарстві
3. Діяльність української парламентської громади в складі I та II Державної думи
4. Аграрний рух на західноукраїнських землях
5. Становище української культури на початку ХХ ст.

3. *Розв'яжіть тестові завдання*

1) **Продовжити речення : «Кривава неділя в Петербурзі, початок революції...»**

- A. 1917 р.
- B. 1905 р.
- C. 1648 р.

2) **Зіставте дати і події**

- A. Повстання на броненосці „Потьомкін”.....6 листопада 1906 р.
- B. Початок правління I Державної думи.....14-25 червня 1925 р.
- C. Столипінська реформа.....27 квітня-8 липня 1906 р.

3) **Вкажіть рік обрання Другої державної думи**

- A. лютий 1907 р.
- B. січень 1907 р.
- C. червень 1907 р.

4) **Продовжити речення : «Демократична революція в Росія відбулась у...»**

- A. червень 1905 р.
- B. лютий 1917 р.
- C. травень 1945 р.

5) Продовжити речення: «В основі аграрної реформи Столипіна лежали ідеї...»

- A. Скасування поміщицького землеволодіння
- B. Руйнування селянської общини
- C. Ліквідація станової нерівності
- D. Дозвіл селянину отримати землю у приватну власність
- E. Переселення людей у малозаселені народи

4. Підготуйтеся до письмового опитування

5. Підготуйте доповідь та її презентацію

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Історія України : навчальний посібник для студентів економічних і торгівельних спеціальностей та слухачів підготовчого відділення / О.І. Мармазова, О.М. Романуха. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2013. – 445 с.
2. Бойко О.Д. Історія України: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. Вид. 3-тє, виправлене, доповнене. – К.: Академія, 2005. – 688 с.
3. Історія України / Відп. ред. Ю.Сливка; керівник авт. кол. Ю. Зайцев. – Вид. 4-е. – Львів: Світ, 2003. – 520 с.
4. Лановик Б.Д., Матейко Р.М., Матисякевич З.М. Історія України: Навч. посібник / За ред. Б.Д. Лановика. – 3-тє вид., випр. – К.: Знання, 2000. – 574 с.

Додаткова

5. Лановик Б.Д., Лазарович М.В. Історія України: Навч. посібник. – К.: Знання-Прес, 2001. – 698 с.
6. Остафійчук В.Ф. Історія України: сучасне бачення: Навч. посібник. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання – Прес, 2006. – 422 с.
7. Історія України: Навчально-методичний посібник для семінарських занять / за ред. В.М. Литвина.-К.: Знання, 2006.-607 с.
8. Бодров Ю.І. Історія України : навч. посіб. для студ. неіст. спец. / Ю.І. Бодров. - Умань : Жовтий, 2011. - 413 с.

Тема 2.4 Українська національно-демократична революція (1917-1920 рр.)

Методи контролю: усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, заслуховування доповідей, оцінювання доповіді

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на практичному занятті*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

1. Утворення Української радянської республіки
2. Діяльність М. Грушевського на чолі Центральної ради
3. Зимові походи Української галицької армії
4. Білий рух на території України
5. Діяльність Н.І. Махно в Україні

3. *Розв'яжіть тестові завдання*

1) Вкажіть рік утворення Центральної Ради

- A. березень 1917 р.
- B. вересень 1918 р.
- C. лютий 1916 р.

2) Укажіть рік переїзду більшовицької частини делегатів I Всеукраїнського з'їзду Рад Робітничих, Солдатських і Селянських депутатів до Харкова

- A. 11-12 грудня 1917 р.
- B. 7 жовтня 1917 р.
- C. січень 1918 р.

3) Укажіть рік підписання російським радянським урядом Брестського мирного договору. Визнання відокремлення України від Росії

- A. 3 березня 1918 р.
- B. 4 березня 1918 р.
- C. 2 березня 1918 р.

4) Зіставте дати і події

- A. Проголошення ЗУНР.....1 листопада 1918 р.
- B. Початок революційних подій у Львові.....13 листопада 1918 р.
- C. Заснування Української Академії наук .....14 листопада 1918 р.

5) Укажіть рік підписання Акту злуки УНР і ЗУНР

- A. 22 січня 1919 р.
- B. 10 листопада 1918 р.
- C. 10 січня 1919 р.

4. Підготуйтеся до письмового опитування

5. Підготуйте доповідь та її презентацію

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Романуха О.М. Хрестоматія з історії України] : для студ. екон. та торг. профілю / О.М. Романуха. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2011. – 297 с.
2. Історія України : навчальний посібник для студентів економічних і торгівельних спеціальностей та слухачів підготовчого відділення / О.І. Мармазова, О.М. Романуха. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2013. – 445 с.
3. Бойко О.Д. Історія України: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. Вид. 3-тє, виправлене, доповнене. – К.: Академія, 2005. – 688 с.
4. Історія України / Відп. ред. Ю.Сливка; керівник авт. кол. Ю. Зайцев. – Вид. 4-е. – Львів: Світ, 2003. – 520 с.
5. Шокалюк О.І. Історія України: Навч. Посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 276 с.
6. Лановик Б.Д., Матейко Р.М., Матисякевич З.М. Історія України: Навч. посібник / За ред. Б.Д. Лановика. – 3-тє вид., випр. – К.: Знання, 2000. – 574 с.
7. Історія України / В.Ф. Верстюк, О.В. Гарань, О.І. Гуржій та ін.; Під ред. В.А. Смолія. – К.: Альтернативи, 1997. – 416 с.

Додаткова

8. Лановик Б.Д., Лазарович М.В. Історія України: Навч. посібник. – К.: Знання-Прес, 2001. – 698 с.
9. Остафійчук В.Ф. Історія України: сучасне бачення: Навч. посібник. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання – Прес, 2006. – 422 с.
10. Історія України: Навчально-методичний посібник для семінарських занять / за ред. В.М. Литвина.-К.: Знання, 2006.-607 с.
11. Бодров Ю.І. Історія України : навч. посіб. для студ. неіст. спец. / Ю.І. Бодров. - Умань : Жовтий, 2011. - 413 с.

Тема 2.5 Україна в міжвоєнний період

Методи контролю: усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, заслуховування доповідей, оцінювання доповіді

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на практичному занятті*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

1. Розвиток Західноукраїнських земель у 20-30 рр. ХХ ст.
2. Економічний розвиток Донбасу в період довоєнних п'ятирічок
3. Голод 1932-1933 рр.
4. Становище української культури в міжвоєнний період
5. Створення Союзу Радянських Соціалістичних Республік

3. *Розв'яжіть тестові завдання*

1) Укажіть рік прийняття першої конституції СРСР

- A. 31 січня 1924 р.
- B. 1 лютого 1922 р.
- C. 24 серпня 1917 р.

2) Зіставте дати і події

- A. Шахтинська справа.....1 жовтня 1928 р.
- B. Перша п'ятирічка.....листопад 1929 р.
- C. Початок колективізації.....18 травня-5 червня 1928 р.

3) Продовжити речення: «Масовий голодомор на Україні відбувся в...»

- A. 1932-1933 р.
- B. 1922-1925 р.
- C. 1945-1947 р.

4) Вкажіть статус СРСР за формою державного устрою

- A. Федерацією
- B. Конфедерацією
- C. унітарною державою

5) Вкажіть рік початку масових репресій в Україні

- A. 1934 р.
- B. 1937 р.
- C. 1939 р.

4. Підготуйтеся до письмового опитування

5. Підготуйте доповідь та її презентацію

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Романуха О.М. [Хрестоматія з історії України] : для студ. екон. та торг. профілю / О.М. Романуха. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2011. – 297 с.

2. Історія України : навчальний посібник для студентів економічних і торговельних спеціальностей та слухачів підготовчого відділення / О.І. Мармазова, О.М. Романуха. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2013. – 445 с.
3. Історія України / Відп. ред. Ю.Сливка; керівник авт. кол. Ю. Зайцев. – Вид. 4-е. – Львів: Світ, 2003. – 520 с.
4. Лановик Б.Д., Матейко Р.М., Матисякевич З.М. Історія України: Навч. посібник / За ред. Б.Д. Лановика. – 3-тє вид., випр. – К.: Знання, 2000. – 574 с.

Додаткова

5. Лановик Б.Д., Лазарович М.В. Історія України: Навч. посібник. – К.: Знання-Прес, 2001. – 698 с.
6. Остафійчук В.Ф. Історія України: сучасне бачення: Навч. посібник. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання – Прес, 2006. – 422 с.
7. Історія України: Навчально-методичний посібник для семінарських занять / за ред. В.М. Литвина.-К.: Знання, 2006.-607 с.
8. Бодров Ю.І. Історія України : навч. посіб. для студ. неіст. спец. / Ю.І. Бодров. - Умань : Жовтий, 2011. - 413 с.

Тема 2.6 Україна під час Другої світової війни (1939-1945 рр.)

Методи контролю: усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, заслуховування доповідей, оцінювання доповіді

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на практичному занятті*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

1. «Молода гвардія»
2. Переломний момент Великої Вітчизняної війни
3. Партизанський рух на території Донецької області
4. Героїчні подвиги радянських солдат на полях бою
5. Оборонні бої Червоної армії за міста Київ, Одеса, Севастополь
6. Роль спецпідрозділів Червоної армії у боротьбі із фашистськими окупантами

3. *Розв'яжіть тестові завдання*

1) Вкажіть рік підписання Пакту про ненапад між СРСР і Нацисткою Німеччиною

А. 22 серпня 1939 р.

- В. 23 серпня 1939 р.
- С. 24 серпня 1939 р.

2) Вкажіть дату Проголошення самостійності Карпатської України на чолі з президентом Августином Волошиним

- А. 15 березня 1939 р.
- В. 10 листопада 1917 р.
- С. 3 січня 1922 р.

3) Вкажіть дату підписання Договору між СРСР і Німеччиною про дружбу і недоторканість кордонів

- А. 1 вересня 1940 р.
- В. 18 вересня 1939 р.
- С. 1 лютого 1941 р.

4) Вкажіть командира УПА

- А. О. Коновалець
- В. С. Бандера
- С. А. Мельник
- Д. Р. Шухевич

4. Підготуйтеся до письмового опитування

5. Підготуйте доповідь та її презентацію

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Романуха О.М. Хрестоматія з історії України] : для студ. екон. та торг. профілю / О.М. Романуха. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2011. – 297 с.
2. Історія України : навчальний посібник для студентів економічних і торгівельних спеціальностей та слухачів підготовчого відділення / О.І. Мармазова, О.М. Романуха. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2013. – 445 с.
3. Історія України / Відп. ред. Ю.Сливка; керівник авт. кол. Ю. Зайцев. – Вид. 4-е. – Львів: Світ, 2003. – 520 с.
4. Шокалюк О.І. Історія України: Навч. Посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 276 с.

Додаткова

5. Лановик Б.Д., Лазарович М.В. Історія України: Навч. посібник. – К.: Знання-Прес, 2001. – 698 с.
6. Остафійчук В.Ф. Історія України: сучасне бачення: Навч. посібник. – 3-те вид., перероб. і доп. – К.: Знання – Прес, 2006. – 422 с.

7. Історія України: Навчально-методичний посібник для семінарських занять / за ред. В.М. Литвина.-К.: Знання, 2006.-607 с.
8. Бодров Ю.І. Історія України : навч. посіб. для студ. неіст. спец. / Ю.І. Бодров. - Умань : Жовтий, 2011. - 413 с.

Тема 2.7 Україна в другій половині 40-х – кінці 80-х років ХХ ст.

Методи контролю: усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, заслуховування доповідей, оцінювання доповіді

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на практичному занятті*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

1. Афганська війна
2. Жданівщина на Україні
3. Радянсько-польський обмін населенням другої половини 40-х рр. ХХ ст.
4. Холодна війна
5. Культурний розвиток України в період хрущовської відлиги

3. *Розв'яжіть тестові завдання*

1) Укажіть рік завершення відбудови важкої промисловості України

- A. 1946 р.
- B. 1948 р.
- C. 1950 р.
- D. 1953 р.
- E. 1955 р.

2) Вкажіть українського письменника, що постраждав за вірш «Любіть Україну»

- A. М. Рильський
- B. П. Тичина
- C. В. Сосюра
- D. М. Рудницький

3) Вкажіть рік ХХ з'їзду КПРС де М. Хрущов виступив із критикою культури особи Сталіна

- A. 1954 р.
- B. 1956 р.
- C. 1955 р.
- D. 1964 р.

4) Вкажіть причину відходу М. Хрущова із політики

- A. Хворобою
- B. Невдоволенням його політикою населенням
- C. Невдоволенням його політикою партійного керівництва
- D. За власним бажанням

4. Підготуйтеся до письмового опитування

5. Підготуйте доповідь та її презентацію

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Бойко О.Д. Історія України: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. Вид. 3-тє, виправлене, доповнене. – К.: Академія, 2005. – 688 с.
2. Історія України / Відп. ред. Ю.Сливка; керівник авт. кол. Ю. Зайцев. – Вид. 4-е. – Львів: Світ, 2003. – 520 с.
3. Шокалюк О.І. Історія України: Навч. Посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 276 с.
4. Лановик Б.Д., Матейко Р.М., Матисякевич З.М. Історія України: Навч. посібник / За ред. Б.Д. Лановика. – 3-тє вид., випр. – К.: Знання, 2000. – 574 с.

Додаткова

5. Лановик Б.Д., Лазарович М.В. Історія України: Навч. посібник. – К.: Знання-Прес, 2001. – 698 с.
6. Остафійчук В.Ф. Історія України: сучасне бачення: Навч. посібник. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання – Прес, 2006. – 422 с.
7. Історія України: Навчально-методичний посібник для семінарських занять / за ред. В.М. Литвина.-К.: Знання, 2006.-607 с.
8. Бодров Ю.І. Історія України : навч. посіб. для студ. неіст. спец. / Ю.І. Бодров. - Умань : Жовтий, 2011. - 413 с.

Тема 2.8 Україна в умовах незалежності

Методи контролю: усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, заслуховування доповідей, оцінювання доповіді

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на практичному занятті*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

1. Розвиток українсько-російських відносин 1991-2008 рр.
2. Конституційний процес
3. Розвиток культури незалежної України. Переоцінка суспільних ідеалів
4. Становлення ринкових форм господарювання в промисловості
5. Сучасне становище українського села

3. *Розв'яжіть тестові завдання*

1) Вкажіть найчисельнішу православну конфесію України

- A. Українська православна церква Київського патріархату
- B. Українська православна церква Московського патріархату
- C. Українська автокефальна церква

2) Вкажіть українські політичні партії, що відносяться до лівих

- A. Демократична партія України
- B. Комуністична партія України
- C. Конгрес українських націоналістів
- D. Соціалістична партія України
- E. Ліберальна Партія

3) Зіставте дати та події

- A. Прийняття конституції України.....d) 10 липня 1994 р.
- B. Підписання договору про знищення ядерної зброї.....e) 28 червня 1996 р.
- C. Перша перемога на президентських виборах Л. Кучми.....h) 14 січня 1994 р.

4) Розташуйте в хронологічній послідовності прем'єр міністрів України:

- В. Фокін, П. Лазаренко, В. Масол, Л. Кучма, В. Ющенко, В. Янукович, Є. Звягільський, Ю. Тимошенко, В. Пустовойтенко, А. Кінах, Є. Марчук

4. Підготуйтеся до письмового опитування

5. Підготуйте доповідь та її презентацію

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Історія України : навчальний посібник для студентів економічних і торгівельних спеціальностей та слухачів підготовчого відділення / О.І. Мармазова, О.М. Романуха. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2013. – 445 с.
2. Бойко О.Д. Історія України: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. Вид. 3-тє, виправлене, доповнене. – К.: Академія, 2005. – 688 с.

3. Історія України / Відп. ред. Ю.Сливка; керівник авт. кол. Ю. Зайцев. – Вид. 4-е. – Львів: Світ, 2003. – 520 с.
4. Лановик Б.Д., Матейко Р.М., Матисякевич З.М. Історія України: Навч. посібник / За ред. Б.Д. Лановика. – 3-тє вид., випр. – К.: Знання, 2000. – 574 с.

Додаткова

5. Лановик Б.Д., Лазарович М.В. Історія України: Навч. посібник. – К.: Знання-Прес, 2001. – 698 с.
6. Остафійчук В.Ф. Історія України: сучасне бачення: Навч. посібник. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання – Прес, 2006. – 422 с.
7. Історія України: Навчально-методичний посібник для семінарських занять / за ред. В.М. Литвина.-К.: Знання, 2006.-607 с.
8. Бодров Ю.І. Історія України : навч. посіб. для студ. неіст. спец. / Ю.І. Бодров. - Умань : Жовтий, 2011. - 413 с.

СЛОВНИК

Автономія – широке внутрішнє самоврядування політико-національного або національно-територіального утворення в рамках єдиної держави

Автономія (грец. αὐτος – сам і νόμος – закон) – право самостійного здійснення державної влади чи управління, надане якійсь частині держави, що здійснюється в межах, передбачених загальнодержавним законом або конституцією. Автономія може базуватися на культурній чи етнічній відмінності і часто веде до незалежності

Агресія – неспровокований збройний напад однієї держави на іншу з метою загарбання її території, ліквідації або обмеження її нездоланності. 2. Войовнича ворожість по відношенню до оточуючих.

Анархізм – політична теорія головною цілю якої полягає у встановленні анархії (від. герц. αναρχία – безвладдя), іншими словами створення суспільства в якому усі індивіди вільно співробітничать між собою як рівні. Анархізм протистоїть усім реформам ієрархічного контролю та домінування

Антанта (від фр. *entente* – згода) – військово-політичний блок Англії, Франції, Росії, що називався «Тройственним союзом» та сформувався в 1904-1907 рр. Створенням цього союзу було завершено розстановку сил напередодні Першої світової війни

Апогей – найвищий ступінь чого-небудь; вершина, розквіт.

Більшовик – член лівого (революційного) крила Російської соціал-демократичної робітничої партії РСДРП. Вони виникли після її розколу на більшовиків та меншовиків. В подальшому більшовики утворили власну партію РСДРП(б). Слово більшовик відображає той факт, що прибічники Леніна опинилися у більшості на виборах до керівних органів на другому з'їзді партії в 1903 р.

Братства – національно-релігійні громадські організації українських і білоруських православних міщан у XVI-XVIII ст. Братства відіграли значну роль у суспільно-політичному та культурному житті, в боротьбі проти політики національного і релігійного утисків, яку проводили шляхетська Польща та католицька церква в Україні й Білорусії

Булава – кулясте потовщення на кінці палиці і т. ін.; палиця з кулястим потовщенням на кінці, яка була колись військовою зброєю. Така ж палиця як символ влади; символ влади, який урочисто вручався найвищій посадовій особі в Україні.

Відлига – період в історії СРСР та країн соціалістичного табору, що прийшов після смерті Сталіна та позначався пом'якшенням державної політики й значною свободою дій в культурі, мистецтві тощо. Термін походить від роману І. Еденбурга «Відлига»

Гайдамаки, Дейнеки, Опришки (від тур. *haudımak* – нападати) – учасники козацько-селянського повстання, отримавшого назву Коліївщина на Правобережній Україні в XVIII ст. Роки найбільш інтенсивного руху гайдамаків: 1735, 1754, 1750 і 1768. Ватажки повстань І. Гонта та М. Залізник

Генеральна старшина – вища військова і цивільна адміністрація на Лівобережній Україні XVII-XVIII ст.

Генеральний писар – представник вищої військової адміністрації в Україні 17 – 18 ст., який очолював Генеральну військову канцелярію (начальник штабу).

Генеральний секретаріат Центральної Ради – орган виконавчої влади в Українській народній республіці (УНР) протягом 1917-1918 рр. Створений 15 червня 1917 р.

Геополітика – політологічна концепція, згідно якої зовнішня політика держав визначається географічними факторами (положенням країни, природними ресурсами, кліматом тощо). Термін «геополітика» вживається для позначення певного впливу географічних факторів на зовнішню політику

Гетьманщина – українська козацька держава (1649—1764 рр.), яка утворилася в ході Української національної революції середини XVII ст. З 1663 р. Гетьманщина була розколотою на Лівобережну та Правобережну в 1676 р. правобережна частина Гетьманщини була ліквідована польською владою. З цього часу гетьманщина збереглася лише в межах Лівобережної України. Столицями гетьманщини в різні часи були Чигирин, Гадяч, Батулин, Глухів.

Декабристи – учасники російського дворянського опозиційного руху, члени різноманітних таємних товариств, організатори антиурядового повстання у грудні 1825 р. Назва «Декабристи» походить від назви місяця в якому вони розпочали повстання

Декларація – офіційна заява чи нормативний документ, що містить основні принципи зовнішньої та внутрішньої політики держави, основи діяльності міжнародних організацій або висвітлює їх відношення до якогось питання

Державна дума – виборчий дорадчий орган в Російській імперії

Директорія – форма організації верховної влади в республіці у вигляді особливої власної колегії, «колективний президент». В українській історії існування директорії відноситься до 1918-1920 рр. Вона була створена для знищення Гетьманату та відновлення УНР, після чого мала передати владу Всеукраїнським зборам та саморозпуститися

Дисидент (від лат. незгодний) – відступник від догматів пануючої ідеології, інакодумець

Діаспора (від грец. διασπορά, «розсіяний») – частина народу, що проживає поза територією країни свого походження, своєї історичної Батьківщини

Дружина – (первісне значення: товариство, спілка, об'єднання людей) — княже військо на руських землях VIII — XVI століть, що формувалося з бояр або найближчого оточення князя

Земський собор – центральні станово-представницькі установи Російської держави середини XVII-XVIII ст.

Злука – об'єднання Української народної республіки та Західноукраїнської народної республіки в єдину державу

Інкорпорація (пізньолат. incorporatio – ведена у свій склад, від лат. in – в та corpus – тіло, одне ціле) – об'єднання в одне ціле двох або більше сегментів

Капища – давньослов'янські язичницькі святилища. Первісними місцями справляння культу в праслов'ян, як і в інших давніх народів, були природні об'єкти: гора, скеля чи камінь, водойма, гай чи окреме дерево. Із розвитком язичництва ці природні об'єкти ввійшли до культового комплексу, який також включав: майданчики і ями для жертвоприношень, ритуальні вали і рови, дерев'яних або кам'яних ідолів

Кирилиця – давньослов'янська абетка створена братами Кирилом та Мефодієм спеціально для Східних слов'ян

Клейноди – коштовності, самоцвіти. Знаки влади, регалії.

Козак (в перекладі з тюркського означає вільна людина, воїн) – нова соціальна група українського суспільства, що виникає у XV ст.

Козацьке бароко – стиль в архітектурі кінця XVI – середини XVIII ст. Для нього характерна декоративна пишність забудови, живописна пластика фасадів, багата гра світлотіней, складні криволінійні плани, пишне декоративне ліплення. Набувши певних особливостей в українській архітектурі отримав назву козацьке бароко

Колективізація – об'єднання маленьких одноосібних селянських господарств в колективні сільськогосподарські підприємства через кооперування. Політика колективізації проводилася в СРСР з кінця 1920-х рр. до початку 1930-х рр.

Кондомініум (від новолат. condominium, від лат. con (cum) – разом та dominium – володіння) – означає спільне керування чи володіння. Історично воно встановлювалось для усунення протиріч між державами, що претендували на одну й ту ж територію

Конституція – нормативно-правовий акт вищої юридичної сили держави або державно-територіального утворення, що закріплює основи функціонування політичної, економічної, парової системи держави, визначає правовий статус особистості

Конфедерація – об'єднання, союз самостійних незалежних держав, створений для досягнення політичних або військових цілей. Правовою основою виступає союзний договір. У Польщі в 16-18 ст. – тимчасові військово-політичні союзи шляхти.

Конфедерація – союз держав, кожний член якого зберігає незалежність, має власні органи державної влади та управління, але водночас створює спеціальні органи для координації діяльності в певних, чітко визначених сферах (військовій, зовнішньополітичній тощо)

Кооперативний рух – рух за створення на добровільній основі об'єднань людей для спільної господарської діяльності.

Космополітизм – теорія і практика, в основі якої лежить теза про необхідність заміни національного громадянства світовим

Латифундія – велике приватне земельне володіння, помістя. Панування латифундизму породжувало безземелля основної маси селянства, сприяло орієнтації національної економіки не на внутрішній, а на зовнішній ринок

Литовські статuti – основний кодекс права Великого князівства Литовського. Видавався у трьох основних редакціях 1528, 1566 і 1588 років та багато у чому формувався на основі «Руської правди»

Лібералізація – політика заснована на визнанні гуманізації суспільства, прав і політичних свобод громадян

Магдебурзьке право – одна з найвідоміших правових систем міського самоврядування в середні віки. Це феодальне, міське право, за яким міста звільнялися від управління і суду феодала. Воно закріплювало права міських станів – купців, міщан, ремісників. Було юридичним виявом успіхів міського населення у боротьбі проти феодалів. Встановлювало порядок виборів і функції органів міського самоуправління, суду, купецьких об'єднань, цехів, регулювало питання торгівлі, опіки, спадкування, визначало покарання за різні види злочинів тощо

Мадяризація – силове насадження угорської культури та мови на західноукраїнських землях у XIX ст.

Мажоритарна виборча система (від фр. мажорите – більшість) – виборча система, в основу якої покладено принцип більшості при підрахуванні результатів голосування. Вибраним вважається кандидат, що набрав більшість голосів виборців

Малоросійська колегія – установа по управлінню Малоросією (Україною). Створена в 1722 р. для нагляду за діяльністю козацької старшини та веденням державних справ

Маніфест (від. пізньолат. *manifestum* - заклик) – особливий акт голови держави чи вищого органу державної влади звернений до населення. Приймається у зв'язку із якимись важливими політичними подіями, визначними датами тощо

Мануфактура (*manufactura*, від латинського *manus* – рука і *factura* – виробляти) – форма промислового виробництва, заснована на розподіленні праці і ручної ремісничої техніки, попередниця великої машинної індустрії. Мануфактура виникла в країнах Західної Європи в середині XVI ст. та панувала до останньої третини XVIII ст.

Масонство – релігійно-етичний рух, що виник у XVIII ст. у вигляді тайної міжнародної організації із містичними обрядами. Назва масони чи франкмасони походить від фр. *franc-maçon* (в старофр. *masson*, англ. *freemason*), використовується також прямий переклад цього слова – вільні каменярі

Митрополія – церковно-адміністративний округ, яким відає митрополит.

Міграція (від лат. *migratio*, *migro*) – перехід, переселення

Монополія (від. грец. *μονο* (*mono*) – один та *πωλέω* (*poleo*) – продаю) – виключне (монопольне) право в якій не будь сфері діяльності держави, організації, фірми. В економіці монополія з'явилася коли монархи давали певному купцю привілеї на виробництво чи торгівлю певним товаром

Москвофіли – руський рух у Прикарпатській Україні, члени якого стверджували, що русини – це корінне східнослов'янське населення прикарпатських земель та частина загальноросійського народу.

Москвофіли – руських рух в Прикарпатській Україні члени якого стверджували, що русини – це корінне східнослов'янське населення прикарпатських земель та є частиною загальноросійського народу. Усіх їх об'єднує не лише перебування у складі Російської імперії, але й спільна історія, походження, віра, традиції

Народництво – рух інтелігенції в Російській імперії спрямований на зближення із народом та пошуку своїх корнів, свого міста у світі. Рух народників пов'язаний із відчуттям інтелігенцією втрати традиційних зв'язків із народною мудрістю, правдою

Народовці – суспільно-політична течія серед молодого західноукраїнської інтелігенції, що виникла в 60-х роках ХІХ ст. у Галичині. Проводила культурно-просвітницьку роботу, організувала ряд культурно-просвітницьких установ. У 1899 р. народовці з частиною радикалів організували Українську національно-демократичну партію. З 1919 р. вона стала називатися «Українська трудова партія», а 1925 р. ввійшла до Українського національно-демократичного об'єднання (УНДО).

Національні меншини – групи громадян України, які не є українцями за національністю, але виявляють почуття національного самоусвідомлення та спільності між собою

Національно-культурне відродження – піднесення української мови, посилення боротьби за розширення сфер її вжитку, особливо у літературі та освіті, розвиток культури

Нова ера – спроба досягнути порозуміння між лідерами українського та польського рухів, яка вилилася в угоду про взаємні поступки (1890 р.).

Окупація (від лат. *occupatio* – захоплення, заняття) – зайняття військовими силами держави території, що раніше не належала їй

Опозиція – протидія, опір, протиставлення своїх поглядів, дій або своєї політики іншим поглядам, діям або політиці.

Остарбайтери (нім. *Ostarbeiter* – працівник із Сходу) – термін створений у Третньому рейху для визначення людей вивезених із країн Східної Європи для примусових робіт в Німеччині

Отаман – виборна службова особа у Запорозькій Січі в ХVІ-ХVІІІ століттях, яка очолювала січову організацію або військово-адміністративну одиницю – курінь. У випадку, якщо отаман не обирався, а був призначений (наприклад, під час військових походів) його називали наказним отаманом

Охлократія (грец. *οχλοκρατία*, лат. *Ochlocratia*; від грец. *ὄχλος* (лат. *Ochlos*) – натовп, маса і грец. *κρατία* (лат. *Cratia*) – влада. Одна з крайніх форм демократії, влада нижчих, декласованих верств та прошарків населення. Ця форма характерна для перехідних та кризових періодів в історії суспільства

Панславізм – (вперше запропонований в Чехії Я. Геркелем) ідея політичного та мовного об'єднання усіх слов'ян під владою Росії

Панщина – залежність селян від пана, що примушує виконувати на нього ту чи іншу роботу. Панщина була ліквідована у 1861 р.

Політика воєнного комунізму – назва внутрішньої політики Радянського Союзу, що реалізовувалась в 1918-1921 рр. Головним її завданням було забезпечення міст та Червоної Армії зброєю, провіантом й іншими необхідними ресурсами в умовах коли усі нормальні економічні механізми і відносини були розвалені війною. Рішення про завершення політики військового комунізму було прийняте 21 березня 1921 р. на X з'їзді РКП(б) та замінене Новою Економічною Політикою

Політична партія – незалежне суспільне об'єднання людей, що має стійку структуру та виражає політичну волю своїх членів і прибічників. Виконує активну роль у політичному житті держави, формуванні органів влади та управління.

Політична партія – незалежне суспільне об'єднання людей, що має стійку структуру та виражає політичну волю своїх членів й прибічників. Вона приймає активну роль у політичному житті держави, формуванні органів влади та управління

Приватизація – процес перетворення будь-якої власності (державної, колективної) у приватну; передача частини державної власності в будь-яку іншу недержавну власність, трансформація державних підприємств та організацій в акціонерні, колективні, кооперативні тощо

Продподаток – продовольчий натуральний податок, що вводився в СРСР разом із НЕП. Він збирався у вигляді відсоткових чи дольових відрахувань із вироблених в господарстві продуктів, враховуючи розмір врожаю, кількість чоловік у сім'ї, наявність в господарстві худоби. Продподаток встановлювався як прогресивний податок із посиленням податкового тиску для заможної частини селян. Господарства бідних селян звільнялися від його уплати.

Продрозкладка (скорочення від слів продовольча розкладка) – система заготівлі сільськогосподарської продукції, що полягала в обов'язковій здачі селянами державі за твердими цінами усіх надлишків хліба та інших харчів

Промисловий переворот – перехід від переважно аграрної економіки до індустріального виробництва, в результаті якого відбувається трансформація аграрного суспільства в індустріальне

Пропорційна виборча система – система, згідно з якою депутатські мандати розподіляються між списками кандидатів пропорційно до кількості голосів, отриманих кожним з цих списків

Просвіта – суспільна організація що виникла на західноукраїнських землях в другій половині XIX ст. та ставила собі за мету підняття рівня освіченості серед населення

Просвіта – суспільна організація, що виникла на західноукраїнських землях у другій половині XIX ст. та ставила собі на меті піднесення рівня освіченості серед населення.

Ратифікація – затвердження верховним органом державної влади міжнародного договору, підписаного уповноваженими на це особами. Затвердження суб'єктами федерації, референдумом або органами, що спеціально скликаються, змін чи доповнень до тексту конституції, прийнятих парламентом даної країни.

Революція – докорінна зміна, різкий перехід до нового якісного стану життя, повна заміна старого новим

Реєстрове козацтво – частина козацтва, що знаходилась на службі у польського короля та отримувало за це платню. Вперше реєстрове козацтво було сформовано у 1572 р. Одна із причин утворення реєстрового козацтва намагання підкорення козаків інтересам польської корони

Рейкова війна – термін, що характеризує один із видів боротьби червоних партизан проти німецьких окупантів, головним завданням якого було пошкодження залізничного полотна з метою знищення чи виведення із строю ешелонів, які перевозили зброю, солдатів, боєприпаси до лінії фронту

Репресії (від лат. *repressio*) – каральні заходи, покарання. Зазвичай використовується у множині – репресії – для позначення періоду придушення політичних опонентів

Річ Посполита (від лат. *Rzeczpospolita*) – офіційна назва об'єднаної литовсько-польської держави після люблінської унії 1569 р.

Руїна – період історії України кінця XVII ст., що відзначився розпадом української державності і загальним занепадом

Русь – назва держави подніпровських слов'ян, що з X ст. поширюється на усі східні слов'янські племена та деяких їхніх сусідів

Сейм – найвищий законодавчий орган Речі Посполитої, сформований з короля, сенату і Палати послів (вона мала вирішальний вплив), обраних шляхтою на сеймиках. Прийнятий в сеймі принцип однастайності, доведений з часом до права одного посла зірвати своєю незгодою (*liberum veto*) всю працю сейму, привів у XVIII ст. до паралічу польського сейму і держави

Селянська община – самоврядний, виборчий і соціально-побутовий колектив, що колективно володів та користувалась землею

Страйк (від італ. та іспан. *basta!* - досить) або стачка – колективне організоване зупинення роботи в організації чи підприємстві з метою досягнення від роботодавця чи уряду виконання певних вимог

Суверенітет – незалежність і самостійність держави в її зовнішніх і внутрішніх справах.

Суверенітет (від фр. *souveraineté* – верховна влада) – це незалежне від будь яких сил, обставин і осіб верховенство, самостійність держави у зовнішніх та внутрішніх справах

Тимчасовий уряд – уряд створений під час надзвичайного положення в країні чи падіння попереднього режиму. Він має повноваження для створення постійного уряду. Тимчасові уряді часто утворюються під час війн чи революцій

Тіньова економіка – законна по суті, потребує реєстрації економічна діяльність господарських суб'єктів, що не відображається в їх офіційній звітності, як правило вона призводить до пониження відрахувань до бюджету та позабюджетні фонди

Український П'ємонт – таку оцінку дав В. Антонович ролі Галичині в українському русі наприкінці XIX ст. – початку XX ст. з огляду на значення Королівства П'ємонт в об'єднаній Італії.

Універсал – грамота-прокламація, що видавав український парламент УНР протягом 1817-1918 рр. Вони визначали етапи створення української державності від автономії до самостійності

Унія (від лат. Unia – єдність, об'єднання) – вид об'єднання, державного союзу

Характерник – (химородник) назва віщуна, чаклуна на Запорозькій Січі. Займався не лише яснобаченням, але й лікуванням поранених козаків, їх психотерапією та психофізичною підготовкою. Характерник – своєрідний духовний наставник, якого козаки шанували і дещо побоювались, хранитель традицій і таємниць бойового мистецтва запорозького козацтва. За переказами, кошовий запорожців І.Сірко, якого обирали на цю посаду протягом 24 років, був відомим козацьким характерником

Холодна війна – термін, що позначає геополітичну й ідеологічну боротьбу між СРСР і Сполученими Штатами після Другої світової війни. Вона почалася приблизно в 1948-му, тривала (з усе меншою активністю) впродовж наступних сорока років і врешті-решт завершилася розпадом радянського блоку в 1989 році.

Християнство – (грец. *Χριστιανισμός*, лат. *Christianismus*) найбільша світова монотеїстична релігія, заснована Ісусом Христом. Назва релігії пов'язана з іменем *Христос*, що грецькою означає *Помазанець, Месія*. Виникло християнство у I ст. н.е.

Четверний союз – військово-політичний блок держав (Німеччини, Австро-Угорщини, Італії, Туреччини), що протистояв країнам Антанти в першій світовій війні

Чорна рада – термін на означення козацької ради в якій, крім старшини, брало участь велике число рядових козаків. Слово «чорна» виводиться від «чернь» – термін, яким старшина окреслювала рядових козаків, а також нижчі стани суспільства. Найвідоміша Чорна рада відбулася 17 – 18 червня 1663 р. біля Ніжина

Шляхта (пол. *Szlachta*) – суспільний, привілейований, провідний соціальний стан у Польщі, Литві, українських і білоруських землях, що входили у XIV – XVIII століттях до складу Великого Князівства Литовського чи Речі Посполитої

Навчальне видання

Романуха Олександр Миколайович

Кафедра українознавства

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ ТА КУЛЬТУРИ

Методичні рекомендації для вивчення дисципліни

Формат 60x84/8. Ум. др. арк.

Донецький національний університет
економіки і торгівлі імені
Михайла Туган-Барановського
50042, Дніпропетровська обл.,
м.Кривий Ріг, вул. Курчатова, 13.
Свідоцтво суб'єкту видавничої
справи ДК № 4929 від 07.07.2015 р.